

Grote diversiteit in arbeidsmarktprestaties van Vlaamse steden en gemeenten

Achter de globale Vlaamse arbeidsmarktprestaties gaat een grote lokale diversiteit schuil. Hoe verhouden de Vlaamse gemeenten zich daarbij ten opzichte van elkaar? Op welk vlak vertoont de samenstelling van hun beroepsbevolking gelijkenissen of verschillen? En zijn hierin regionale tendensen te ontdekken? Met deze Werk.Focus geven we meer inzicht in hoe de Vlaamse gemeenten zich onderling positioneren. Hiervoor doen we beroep op een clusteranalyse met gegevens uit de Vlaamse Arbeidsrekening, reeds jaren een rijke bron van info om op basis van administratieve data de dynamieken op de lokale arbeidsmarkten te ontsluiten.

Een clusteranalyse laat toe om aan de hand van een aantal indicatoren inhoudelijk logische groepen of clusters van observaties te maken, in dit geval gemeenten. De groepering gebeurt daarbij zo dat de gemeenten binnen eenzelfde cluster zo gelijk mogelijke scores vertonen op de indicatoren, en dat tegelijk de clusters onderling zo sterk mogelijk verschillen. In onze clusteranalyse nemen we voor elke Vlaamse gemeente acht indicatoren mee: de globale werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) in 2015, deze voor vrouwen en voor 55-plussers, en de jeugdwerkloosheidsgraad (15-24 jaar), met daarnaast ook de evolutie op deze vier graden voor de periode 2005-2015. Het resultaat is een indeling van 307 Vlaamse gemeenten¹ in vijf clusters. In de tabel geven we een overzicht van de verschillende scores per cluster. De figuur toont op de kaart van Vlaanderen de regionale spreiding van deze clusters.

De kopgroep van (kleinere) West- en Oost-Vlaamse steden en gemeenten

Een eerste cluster van gemeenten onderscheidt zich door een sterke arbeidsmarktpositie in 2015. De gemeenten in deze cluster scoren gemiddeld het best voor de globale werkzaamheid (clustergemiddelde van 77,9%), de werkzaamheid van vrouwen (74,8%) en de jeugdwerkloosheid (11,9%). De gemeenten uit deze cluster hadden tien jaar eerder ook al een goede uitgangspositie en krikten hun werkzaamheidsgraden nog verder op. Ook wisten zij de jeugdwerkloosheid meer dan gemiddeld terug te dringen (-0,9 ppt).

Het gaat hier bijna uitsluitend over (kleinere) steden en gemeenten in West- en Oost-Vlaanderen (67 in totaal). Waregem, Wevelgem, Evergem en Oudenaarde zijn op basis van de bevolking op arbeidsleeftijd de grootste gemeenten in de cluster. De provincie Vlaams-Brabant is in dit koppeloton vertegenwoordigd met zes gemeenten (waaronder Roosdaal en Tielt-Winge) en de provincie Antwerpen met slechts één (Sint-Katelijne-Waver). Limburgse gemeenten zijn in deze goed presterende cluster niet terug te vinden.

Het achtervolgend peloton, met hoge werkzaamheid van 55-plussers

De gemeenten uit de tweede cluster kennen eveneens een vrij sterke arbeidsmarktpositie, vooral wanneer het gaat over de werkzaamheidsgraad voor 55-plussers (clustergemiddelde van 55,9%). Dit laatste is te danken aan de goede positie die deze gemeenten in 2005 al hadden, en aan de bijkomende vooruitgang tussen 2005 en 2015 (+14,9 procentpunten).

De gemeenten uit deze cluster vinden we vooral terug in Vlaams-Brabant, met name in de ruime rand rond Brussel (Dilbeek, Grimbergen, Asse en Halle) en de regio van Leuven en omliggende gemeenten. Ook Brugge en enkele aangrenzende gemeenten (Damme, Jabbeke) behoren ertoe, net zoals een aantal gemeenten ten zuiden van Gent (Merelbeke, Destelbergen). In de provincie Antwerpen omvat deze cluster onder andere enkele gemeenten ten zuiden van Antwerpen-stad (Mortsel, Edegem, Kon-

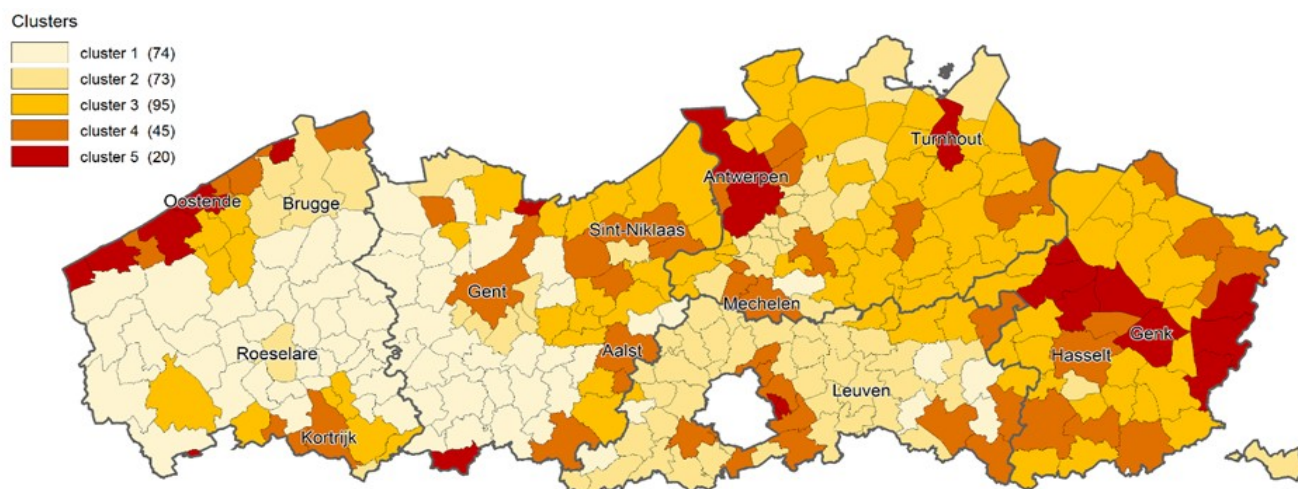
Tabel 1. Overzicht van de clusters van Vlaamse gemeenten (2015, evolutie 2015-2015)

	Aantal gemeenten	Werkzaamheidsgraad						Werkloosheidsgraad	
		Totaal (20-64 jaar)		Vrouwen (20-64 jaar)		55-plussers (55-64 jaar)		Jongeren (15-24 jaar)	
		2015 (%)	'05-'15 (ppt)	2015 (%)	'05-'15 (ppt)	2015 (%)	'05-'15 (ppt)	2015 (%)	'05-'15 (ppt)
Vlaams Gewest	308	72,0	+2,1	68,1	+6,0	49,7	+13,7	17,4	-0,3
Cluster 1	74	77,9	+3,1	74,8	+7,1	51,8	+12,7	11,9	-0,9
Cluster 2	73	75,0	+2,0	71,5	+5,2	55,9	+14,9	14,6	+0,7
Cluster 3	95	74,1	+3,8	70,0	+8,8	47,7	+15,2	15,0	-0,3
Cluster 4	45	70,7	+1,5	66,6	+5,1	49,4	+13,2	18,6	+0,6
Cluster 5	20	64,2	+1,6	59,8	+5,7	42,8	+11,0	21,2	+0,1

Noten: clusteranalyse op basis van de gemeentelijke werkzaamheidsgraden en jeugdwerkloosheidsgraad in 2015 (stock) en de evolutie in de periode 2005-2015 (flow); hiërarchische methode (Ward) gevolgd door niet-hiërarchische methode (met gestandaardiseerde scores voor elke indicator) / exclusief gemeente Herstappe (wegens te kleine aantallen)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt Werk)

Figuur 1. Geografische spreiding van de clusters van Vlaamse gemeenten (2015, evolutie 2015-2015)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt Werk)

tich). Limburg is ook in deze tweede cluster nauwelijks vertegenwoordigd, op uitzondering van twee kleine gemeenten (Alken en Voeren). Verder vermelden we nog Roeselare, als derde centrumstad in deze cluster, naast Leuven en Brugge.

De (ruime) middenmoot in een inhaalbeweging

De gemeenten uit de derde en grootste cluster (95 gemeenten) nemen in 2015 globaal genomen een middenpositie in, dankzij een mooie inhaalbeweging tussen 2005 en 2015. Zo steeg de werkzaamheidsgraad voor de gemeenten in deze cluster gemiddeld met 3,8 procentpunten (tot 74,1% in 2015). De vrouwelijke werkzaamheid ging er in tien jaar tijd met 8,8 procentpunten op vooruit (tot gemiddeld 70,0%) en deze voor 55-plussers met 15,2 procentpunten (tot 47,7%). De jeugdwerkloosheid liep lichtjes terug (-0,3 ppt).

De gemeenten in deze cluster zijn vooral verspreid over de provincies Antwerpen (met onder andere Geel, Brecht, Heist-op-den-Berg, Kapellen, Westerlo), Limburg (Lommel, Neerpelt, Peer, Herk-de-Stad, Diepenbeek, Bilzen) en Oost-Vlaanderen (Beveren, Dendermonde, Ninove). Deze cluster telt verder geen Vlaamse centrumstad.

Middenmotors met beperkte vooruitgang

Resten ons nog twee clusters waar de arbeidsmarktprestaties minder rooskleurig (gebleven) zijn. De vierde cluster is er een van steden en gemeenten waar de laatste jaren relatief weinig vooruitgang is geboekt. De cluster gemiddelden liggen onder het Vlaams gemiddelde, met een globale werkzaamheidsgraad van 70,7%, een werkzaamheidsgraad onder vrouwen en 55-plussers van respectievelijk 66,6% en 49,4% en een jeugdwerkloosheid van

18,6%. Daarenboven werd tussen 2005 en 2015 minder progressie gemaakt. De algemene werkzaamheidsgraad nam in tien jaar slechts met 1,5 procentpunt toe en de jeugdwerkloosheid steeg nog met 0,6 procentpunt.

De gemeenten in deze cluster liggen verspreid over Vlaanderen, van aan de kust (Knokke-Heist, Bredene, De Haan), de Brusselse rand (Vilvoorde, Zaventem, Overijse, Sint-Pieters-Leeuw) en het Antwerpse (Brasschaat, Schoten, Lier), tot het zuiden van Limburg (Tongeren, Sint-Truiden). In deze cluster komen ook zes van de dertien Vlaamse centrumsteden voor: Gent, Aalst, Sint-Niklaas, Kortrijk, Mechelen en Hasselt.

Gemeenten in moeilijkheden

Een laatste, kleinere cluster vormt de rode lantaarn van steden en gemeenten met een vaak preciaire arbeidsmarktpositie van hun (beroeps)bevolking. De gemiddelde werkzaamheidsgraad blijft er beperkt tot 64,2%. Verder is gemiddeld slechts zes op de tien vrouwen aan het werk (59,8%) en nauwelijks meer dan vier op de tien 55-plussers (42,8%). Ook is ruim een vijfde van de jongeren werkloos (21,2%). Afgezien van de al moeilijke arbeidsmarktsituatie waarin de steden en gemeenten uit deze cluster zich bevinden, bleef ook een duidelijke vooruitgang of inhaalbeweging uit, zeker wat betreft het verder opkrikken van de werkzaamheid van 55-plussers en het terugdringen van de jeugdwerkloosheid.

De gemeenten uit deze cluster vinden we vooral terug aan de kust (Oostende, Blankenberge, Middelkerke) en in Limburg, enerzijds met de mijngemeenten Genk, Houthalen-Helchteren, Heusden-Zolder en Beringen, anderzijds met de Maasgemeenten Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en Lanaken. Van de centrumsteden behoren naast Oostende en Genk ook Turnhout en Antwerpen tot deze cluster. Lichtpuntje is wel dat de jeugdwerkloosheid in Antwerpen (-0,9 ppt) en Genk afnam (-3,6 ppt), net zoals in de andere Limburgse gemeenten van deze cluster.

Conclusie

Achter de globale arbeidsmarktprestaties van de Vlaamse beroepsbevolking schuilt een grote lokale diversiteit. Op basis van een clusteranalyse kunnen we de Vlaamse steden en gemeenten indelen in een kopgroep van overwegend kleinere Oost- en West-Vlaamse gemeenten, een tweede groep van voornamelijk gemeenten uit Vlaams-Brabant met een relatief hoge werkzaamheid van 55-plussers, een middenmoot van gemeenten in een inhaalbeweging verspreid over de provincies Antwerpen, Limburg en Oost-Vlaanderen, een cluster van gemeenten die weinig vooruitgang geboekt hebben en een kleinere groep van steden en gemeenten in moeilijkheden, die duidelijk achterop (blijven) hinken.

Tien van de dertien centrumsteden vinden we daarbij terug in de twee laatste clusters. Kanttekening hierbij is wel dat deze centrumsteden vaak te kampen hebben met een specifieke (groot)stedelijke arbeidsmarktproblematiek.

Deze Werk.Focus is een synthese van het artikel 'De arbeidsmarktpositie van Vlaamse steden en gemeenten: een analyse na tien jaar Vlaamse Arbeidsrekening', dat verscheen in *Over.Werk 2017 nr. 1*. Lees [hier](#) het volledige artikel, met daarin ook een overzicht van alle gemeenten per cluster (ook raadpleegbaar voor niet-abonnees van Over.Werk).

Wouter Vanderbiesen
Steunpunt Werk

Noot

1. De Limburgse gemeente Herstappe laten we wegens het te kleine bevolkingsaantal buiten de analyse.

STEUNPUNT WERK

Naamsestraat 61 bus 3551, 3000 Leuven

steunpuntwerk@kuleuven.be | +32 016 32 32 39

www.steunpuntwerk.be | twitter: [@SteunpuntWerk](https://twitter.com/SteunpuntWerk)

Het STEUNPUNT WERK is een universitair kenniscentrum dat arbeidsmarktinformatie verspreidt en het Vlaams arbeidsmarktbeleid ondersteunt.